

YTTRANDE

Dnr: KS 2018-0956

Kulturdepartementet 103 33 Stockholm

Yttrande konstnärspolitiska utredningens betänkande *Konstnär – oavsett villkor?* SOU 2018:23

Svenska kyrkan har tagit del av konstnärspolitiska utredningens betänkande *Konstnär – oavsett villkor?* och vill här lämna synpunkter på detta.

Svenska kyrkan är, som utredningen påpekar, en viktig civilsamhällesaktör på området. Svenska kyrkan är beställare, arbetsgivare, uppdragsgivare och konsertarrangör på området musik lokalt, regionalt och på nationell nivå. I Svenska kyrkan arrangeras varje år dessutom ett mycket stort antal konstutställningar, författarsamtal, filmvisningar, seminarier och andra kulturarrangemang med utgångspunkt i samtida kultur. Detta är också verksamhet där allt fler deltar. Svenska kyrkan delar årligen ut ett kulturstipendium fördelat på fem konstområden, Samiska rådet i Svenska kyrkans kulturpris samt två filmpriser.

Med sin lokala förankring i hela Sverige har Svenska kyrkan en viktig roll att fylla, inte minst när det gäller människors möjlighet att ta del av och utöva konstnärligt skapande oavsett var i Sverige man bor. På små orter utan teater, biograf och konsertlokaler kan Svenska kyrkans församlingar, tillsammans med bibliotek och lokala teater- och konstföreningar om sådana finns, stå för hela utbudet av kultur.

Genom att vårda, tillgängliggöra och pedagogisera det kyrkliga kulturarvet skapar kyrkan i hela Sverige också plats för lärande kring kristen tro, historia och kulturarv och för upplevelser av bildkonst och arkitektur. Detta bidrar också i hög grad till det som utredningen benämner konstabildning.

Svenska kyrkan *tillstyrker* utredningens förslag men vill ändå lyfta fram och problematisera några aspekter i betänkandet.

SAMMANFATTNING

- Svenska kyrkan ställer sig i huvudsak positiv till betänkandets huvudförslag
- Svenska kyrkan önskar en genomlysning av konsekvenserna av att i konstnärspolitiska sammanhang använda begreppet konstnär för att beteckna samtliga kulturskapare

- Svenska kyrkan är positiv till de förslag som syftar till att minska snedrekryteringen till de konstnärliga utbildningarna och konstnärligt arbete, men önskar att förslaget om konstnärliga produktionshus utformas så att det når också utsatta unga utanför storstäderna.
- Svenska kyrkan vill understryka det utredningen påpekar, att det är viktigt att civilsamhället involveras i utvecklandet av kultursamverkansmodellen
- Svenska kyrkan vill framhålla kyrkans och de fria samfundens roll som civilsamhällesaktörer vad det gäller konstabildning.
- Svenska kyrkan saknar i utredningen förslag som tar utgångspunkt i de särskilda villkor, historiskt och i nuläget, som gäller för kulturskapare som tillhör de nationella minoriteterna och önskar se förslag som tar hänsyn till dessa

ALLMÄNNA SYNPUNKTER

Svenska kyrkan delar utredningens uppfattning att konstnärliga uttryck och det fria skapandet har en så stor betydelse för individen och för samhällets utveckling, att konstnärspolitik, i den mån marknaden inte gör detta, bör skapa förutsättningarna för ett rikt och kvalificerat kulturliv som så många som möjligt kan ta del av.

Svenska kyrkan instämmer i att konstnärspolitik ska se till att konstens frihet och egenvärde. Att fler får möta och berikas av konst i olika former, samt att de som arbetar konstnärligt kan göra det fritt och under anständiga villkor, är viktiga förutsättningar för utveckling, tillit och delaktighet i ett humant och civiliserat samhälle.

Svenska kyrkans delar också utredningens syn att konstnärers professionalitet och konstnärliga processer bör tas tillvara som resurs för samhällets utveckling på många fler områden än idag och välkomnar de bedömningar och förslag som syftar till att göra erfarenheter av konst, kulturskolan och de konstnärliga utbildningarna och professionerna mer tillgängliga och jämlika.

SPECIFIKA SYNPUNKTER PÅ NÅGRA AV UTREDNINGENS FÖRSLAG

9.2.2 Konstnärsbegreppet

I utredningens uppdrag har ingått att analysera begreppet professionell konstnär. Utredningen har valt att konsekvent använda begreppet konstnär, istället för begrepp som konstnärlig utövare eller kulturskapare, för att beteckna alla de professioner vars verksamhet är fokus för politikområdet – också sångare, dansare och filmare.

Svenska kyrkan förstår behovet av ett samlande begrepp som kan definiera politikområdet och anser att det är ett steg i rätt riktning att välja ett uttryck som genom historien haft en starkt positiv laddning och förknippats med kompetens och kvalitet. Svenska kyrkan vill dock, inte minst som en organisation som anställer och anlitar många musiker i sin verksamhet, påpeka att då begreppet konstnär idag i så hög grad förknippas med konstnärer på bild- och formområdet och knappast används om eller av musiker, dansare, filmare och författare för att beskriva den egna yrkesrollen, så finns med detta vägval en risk att det i det politiska samtalet och tänkandet kring konstskapande och konstnärliga processer sker en undanträngning av dessa professioners erfarenheter och modus som vore mycket olycklig. Det hade varit värdefullt om utredningen reflekterat över detta.

9.3.5 Konstnärliga produktionshus för ungdomar

Utredningen redovisar bedömningar och förslag som syftar till att minska snedrekryteringen till de konstnärliga utbildningarna och sänka trösklarna till konstnärligt arbete för de grupper som idag är underrepresenterade: utrikesfödda, de som har utrikesfödda föräldrar och unga vars föräldrar saknar högre utbildning. Ett sådant förslag är ett nytt statsbidrag som syftar till skapandet av särskilda produktionshus, företrädesvis i områden med socioekonomiska utmaningar, där unga med hjälp av professionell handledning kan uttrycka sig konstnärligt och pröva olika konstnärliga uttrycksformer. Utredarna definierar inte socioekonomiskt svaga områden.

Svenska kyrkan vill med tanke på detta påpeka att åtgärder som riktar sig särskilt *och endast* till socioekonomiskt utsatta områden i storstadsregionerna – där många är utrikesfödda – kan riskera att förstärka negativa föreställningar om dessa områden och på så sätt bidra till en isärdragnings av samhället, tvärtemot utredarnas intentioner. En bredare satsning som betonar *alla ungas rätt till kultur* och också når unga utanför storstäderna som inte hittar till de konstnärliga utbildningarna och yrkena, kan därför vara att föredra. I Sverige finns idag många orter i glesbygd där unga lever i social utsatthet på grund av förlorade arbetstillfällen och förlusten av andlig och kulturell tillhörighet. En satsning på socioekonomiskt utsatta områden i såväl storstad som små orter och glesbygd, skulle betona likheter (allas rätt till kultur) istället för skillnader mellan unga i utsatta grupper med olika bakgrund.

Svenska kyrkan, med sin lokala förankring i så väl storstad som glesbygd och sin väl utbyggda infrastruktur, skulle kunna vara en intressant samarbetspart för en satsning på särskilda produktionshus för unga.

9.5.3 Kultursamverkansmodellen

Svenska kyrkan vill understryka det utredningen påpekar, att det är viktigt att civilsamhället involveras i utvecklandet av kultursamverkansmodellen och ser fram mot att delta i dialog kring detta. Svenska kyrkan ser också positivt på utredningens förslag att den styrande förordningen för kultursamverkan ska vara tillitsbaserad, mindre detaljreglerad och ge utrymme för nya konstnärliga uttryck. Svenska kyrkan vill framhålla att det är angeläget att skrivningar i kultursamverkansmodellen rörande nationella minoriteters och urfolket samernas kultur respekteras och får genomslag i regionerna.

9.5.5 Konstbildningens betydelse

Svenska kyrkan delar utredningens syn att den ideella konstbildningen och konstförmedlingen är viktiga delar av konstnärspolitiken.

Svenska kyrkan tar inte emot något särskilt ekonomiskt stöd för sin verksamhet på området konst och konstbildning. Detta kan medföra att kyrkan kan bli osynlig som kulturaktör. Svenska kyrkan vill därför i detta sammanhang lyfta fram den långa tradition som bildningsinstitutioner som kyrkan och de fria samfunden har; att erbjuda föredrag, samkväm, samtalsgrupper och liknande har varit och är idag en självklar verksamhet för de flesta församlingar. Idag är konst och samtidskultur ofta i fokus för denna verksamhet, som finns i hela Sverige. Svenska kyrkan arrangerar som nämnts filmvisningar och konstatställningar med efterföljande ”artist talks” och visningar, bokcirkel och seminarier kring kultur och livsfrågor. Svenska kyrkan har självklart också stor betydelse för konstbildningen genom sitt rika musikliv och genom att vårda, tillgängliggöra och pedagogisera det kyrkliga kulturarvet och på så sätt göra plats för lärande, inte minst kring bildkonst och arkitektur.

Svenska kyrkan avser att arbeta för att synliggöra sin roll som civilsamhällesaktör på området konst och ser fram mot att delta i den viktiga dialogen om bildningens, konstens och konstnärernas roll för våra liv, vårt samhälle och vår framtid.

Ytterligare synpunkt:

Svenska kyrkan saknar i utredningen förslag med utgångspunkt i de särskilda villkor, historiskt och i nuläget, som gäller för kulturskapare som tillhör de nationella minoriteterna och önskar se förslag som tar hänsyn till dessa och som kan stärka dessa konstnärers möjlighet att verka och nå en bred publik.

Uppsala den 2018-08-31

På kyrkostyrelsens vägnar

Helén Ottosson Lovén
Generalsekreterare